

DAMIZLIK ANA ARI YETİŞTİRİCİLİĞİ

UYGULAMA ESASLARI TALİMATNAMESİ

1. AMAÇ

Ana arı yetiştiricilerinin larva kaynağı olarak kullanacakları ana hattı damızlık ana arılarını yetiştiren özel ve/veya tüzel işletmelerin çalışma ilkelerini düzenlemektir.

2. KAPSAM

Bu talimatname özel ve tüzel kuruluşların damızlık ana arı yetiştirme faaliyetlerini düzenleme ve denetleme ile ilgili uygulama esaslarını kapsar.

3. KISALTMA VE TANIMLAR

a. Kısaltmalar

Bu talimatnamede adı geçen;

Bakanlık: Tarım ve Köyişleri Bakanlığı,

Tügem: Tarımsal Üretim ve Geliştirme Genel Müdürlüğü

Müessese: Arıcılık Araştırma Enstitüsü, bünyesinde arıcılık birimi bulunan araştırma enstitüleri ve arıcılık üretme istasyonları,

Yönetmelik: Arıcılık yönetmeliği,

İşletme: Damızlık ana arı üretim işletmesidir.

b. Tanımlar

Arılık: Bal arısı kolonilerinin yerleştirildiği alandır.

Koloni: Yumurtlayan ve sağlıklı bir ana arı, mevsime bağlı olarak 5 bin ile 60 bin arasında değişen sayıda işçi arılar ve üreme mevsiminde bin-iki bin civarında erkek arılardan oluşan arı ailesidir.

İrk: Bir tür içinde bazı ortak dış etkiler ve genler aracılığı ile çeşitli özellikler bakımından birbirlerine daha çok benzeyen ve aynı tür içindeki diğer topluluklardan ayrılabilen birimdir.

Coğrafi ırk: İnsan müdahalesi olmaksızın yaşadıkları coğrafyanın ekolojik koşulları altında tamamen doğal seleksiyonla gelişmiş bal arısı topluluklarıdır.

Ekotip: Bir coğrafi ırk içinde özel ekolojilerde farklılaşmış bal arısı topluluklarıdır.

Melez: Farklı ırk ya da hatların çiftleştirilmesinden elde edilen döl/döllerdur.

Kullanma melezi (hibrit): Farklı ırkların ya da aynı ırk içindeki saf hatların çiftleştirilmeleri ile elde edilen ve üzerinde durulan özellikler bakımından saf ebeveynlerinden daha üstün olan birey/bireylerdir.

Doğal çiftleşme: Cinsel olgunluğa ulaşmış genç ana arının doğal koşullar altında açıkta serbest çiftleşmesidir.

Damızlık koloni: Üzerinde durulan özellikleri taşıyan ve bunları dölllerine aktarma şansı tanınan kolonidir.

İzole bölge: Saf yetiştirme ve melezleme çalışmalarında ana arıların doğal çiftleşmelerini denetim altına almak için yetiştiriciliği yapılan coğrafi ırk/ırklar ya da hatların ana ve baba hattı kolonileri dışında kolonilerin girişine izin verilmeyen, genellikle adalar ve dağların derin vadilerinde en az 15 km yarı çaplı kapalı alandır.

Homojenize edilmiş semen :Damızlık sürüyü temsil eden erkek arılardan toplanan semenin steril koşullarda karıştırılması işlemidir.

Suni Tohumlama (Aletli tohumlama): Erkek arılardan toplanan semenin cinsel olgunluğa ulaşmış ana arının üreme kanallarına tohumlama aleti ile aktarımıdır.

Suni Tohumlama Sertifikası (Aletli Tohumlama Sertifikası) : Aletli tohumlama eğitimi alanlara verilen belgedir.

Damızlık Ana Arı Yetiştirici Sertifikası: Damızlık ana arı yetiştiriciliği eğitimi alanlara verilen belgedir.

Damızlık Ana Arı Üretim İzni: Damızlık ana arı üretimi yapacak işletmelere verilen belgedir.

4. DAMIZLIK İŞLETMELERİN KURULUŞ VE ÇALIŞMA ESASLARI

Yeni kurulacak bir damızlık işletme, aynı coğrafyada sabit aralıklardan kitin rengi, üreme, sakinlik, bal verimi gibi özelliklere göre en az 200 koloni seçerek ıslah çalışmalarını yürüteceği temel sürüyü oluşturur. Temel sürü kolonileri numaralandırılır ve her koloni için bir koloni kartı (Ek 1) hazırlanır. Yıl boyu kayıtlar düzenli olarak tutulur. Üretim sezonunun ortasında mevcut bal miktarı ve üzerinde durulan özelliklere göre en iyi 50 koloni seçilir. Seçilen her bir damızlık koloniden eşit sayıda larva aşılansarak yetiştirilen ana arılar izole bölgede damızlık kolonilerin erkek arıları ile çiftleştirilir. Aletli tohumlama yapılıyor ise yetiştirilen ana arılar damızlık kolonilerden (50 koloni) toplanan homojenize edilmiş semen ile tohumlanırlar. Doğal çiftleşmiş ya da yapay tohumlanmış ve yumurtlayan 200 ana arı ile temel sürü kolonilerinin ana arıları değiştirilerek selekte edilen her koloninin eşit sayıda ana arı ile 1. generasyon sürü içinde temsil edilmeleri sağlanır.

Her generasyon yetiştirilen her bir ana arının ana hattını izlemek amacı ile larvaların hangi kolonilere ait olduğu kayıt edilir.

İkinci ve üçüncü yıl ıslah çalışmaları aynı yöntem izlenerek sürdürülür. En az üçüncü generasyonun elde edilmesinden sonra damızlık ana arı satışına başlanabilir. Damızlık işletme farklı ırk yada hatlarda bulundurmamak sureti ile melezleme çalışmaları yapabilir.

5. DAMIZLIK ANA ARI YETİŞTİRİCİLERİNİN EĞİTİMİ

Damızlık ana arı yetiştiriciliği eğitimi almak isteyen kişiler TÜGEM'e dilekçe ile başvururlar. Bakanlık katılımcı sayısı, kurs programı ve kurs yerini belirler. Bakanlık Damızlık Ana arı yetiştiriciliği için müesseselerinden, üniversitelerden ve arıcılık alanında faaliyet gösteren özel ve tüzel kuruluşlardan yararlanır.

Eğitime katılacak kişilere eğitim programı (yer ve tarih) ve eğitimin düzenleneceği kurum yada kuruluş yazılı olarak bildirilir. Bakanlık eğitim programı sonucunda başarılı olanlara "**Damızlık ana Arı Yetiştirici Sertifikası**" verir.

6. ALETLİ TOHURLAMA (SUNİ TOHURLAMA) EĞİTİMİNİN VERİLMESİ

Damızlık ana arı yetiştiriciliği yapacak işletmelerin izole bölgeleri bulunmuyor ise aletli tohumlama yapacaklardır. Bu işlem için yetiştirilmiş elemanları yok ise Tarım ve Köyişleri Bakanlığı–TÜGEM’e yazılı olarak kurs almak için başvururlar.

Aletli tohumlama kursuna Arıcılık Yüksek okulu mezunları, Ziraat Mühendisleri, Ziraat teknisyenleri, Veteriner hekimler, Veteriner sağlık teknisyenleri katılabilirler.

Bakanlık kurs alacak kişilere kurs yeri ve tarihini yazılı olarak bildirir. Kursa katılan kişilere bakanlık “**Aletli Tohumlama Sertifikası**” verir.

7. BAŞVURU VE DEĞERLENDİRME

Damızlık ana arı üretimi ve pazarlaması yapacak kişi ve kuruluşlar bakanlıktan üretim izni almak zorundadırlar. Damızlık ana arı üretim izni almak isteyen özel ve tüzel kuruluşlar TÜGEM’e dilekçe ile başvururlar. Başvuru sırasında damızlıkçı işletmenin mesul müdürlüğünü yapacak olan zooteknist-Ziraat Mühendisinin diploma fotokopisini ve “**Damızlık Ana Arı Yetiştirici Sertifikası**” nı beyan ederler.

Denetlemeler, denetlemenin yapılacağı işletmeye en yakın Ziraat Fakültesinden konu ile ilgili bir öğretim üyesi ve iki bakanlık teknik elemanından oluşan bir komisyon tarafından yapılır. Komisyonun denetleme ve değerlendirmeleri sonucuna göre; damızlık ana arı yetiştiriciliği için gerekli niteliklere ve altyapıya sahip özel veya tüzel kişilere ait işletmelere “**Damızlık Ana Arı Üretim İzni**” verilir.

8. DAMIZLIK ANA ARI YETİŞTİRİCİLİĞİNDE ARANAN ŞARTLAR:

- Damızlıkçı işletme çalışacağı her bir ırk/hat için 200 koloniden oluşan bir sürü bulundurur.
- Aletli Tohumlama yapmıyor ise Damızlıkçı işletme izole bölgede çalışmak zorundadır.
- Damızlık işletmedeki ıslah çalışmalarını yürütecek kişinin ziraat mühendisi (zooteknist) olması zorunludur.

- Damızlıkçı işletme soy kütüğü kayıtlarını tutmak zorundadır.
- Aletli tohumlama tekniğini kullanacak işletmeler aletli tohumlama sertifikası olan eleman çalıştırmak zorundadır.
- Damızlık işletme ıslah programı kapsamına aldığı materyal dışında hiçbir yabancı materyal bulunduramaz.
- Damızlıkçı işletmenin bulunduğu yerler arı hastalık ve zararlılarından arı bölgeler olmalıdır.

9-DAMIZLIKÇI İŞLETMELERİN DENETİMİ:

- Damızlıkçı işletmelerin denetimi üniversite öğretim üyesi ve iki bakanlık teknik elemanınca yılda en az 1 kez yapılır.
- Her damızlık işletme üretim dönemi sonunda satılan damızlık ana arıların performanslarına ilişkin bilgileri bakanlığa yazılı olarak bildirir.
- Denetlemelerde damızlık ana arı yetiştiriciliğinde aranan şartlara bakılır.
- Denetlemede eksiği veya kusuru görülen işletmenin ikaz edilmesine rağmen düzelme görülmemesi durumunda **“Damızlık Ana Arı Üretim İzni”** bakanlıkça iptal edilir.